

Lódi Ferenc

Csillagok a Tiszán

A méhek jönnek, döngicsélnék
s a virágunkról visznek mézet.
Ez itt az élet, ámulattal nézzed,
te kicsi ember, soha el ne véssed.

Dolgozunk, gyűjtünk, mint a méhek,
hát irántuk most megigézlek:
a bimbó is kipattant, szép lett,
a méhecskének az ad mézet.

Borul az ég, dörög, sötét lett?
A fűzfák adnak menedéket
s a Tisza is néz, reánk néved,
a csillagokat benne nézzed.

mert behulltak, láttad, rémlett
— a föld és az ég furcsa képlet
összekeverted az egészét.
Mondom, hogy külön, külön nézzed.

Jó, jó, az esti tejet kéred,
hozom hozzá a virágmézet,
délután szedték szorgos méhek
s teli a fazék, jaj, temérdek...

A Nap már elment, aludj, édes,
szép unokám, te csupa mézes.
Holnap, majd holnap újra kérdezz,
mert jön a reggel, csupa fényes.

és jön a Nap is szép ruhában,
— te mondatd ezt puha ágyban.
A csillagok meg a Tiszában
fürödnek egyet párban, párban.

Katona Judit

Varázslat

Kimozdított lányként libben át a nyár
a városon, csak nézzük megkövülten:
egy holt virág előtt lassan megáll.

Kertek tüze gyullad, benn a lámpa
s kormos, szürke jeleket ír az égre
a csipős ízű füst, ha nő a csendek árka.

Borzong a kert, mint lázas, nagybeteg
s révetegen, vállukat leetve
az akácok halkán sírni kezdenek.

Szalay Lajos két rajza

Az öregember végigköhögte
az éjszakát. Ejféle és hajnal felé
jó néhányszor felkelt, kicsoszogott
a konyhába és cigarettára
gyűjtött.

— Papa! Már megint rágyújtottál! Hát már éjszaka sem hagysz békét az embernek? — morgott az öregasszony a belső szobából. Csend volt a válasz, csak a cigaretta parazsa játszadozott a sparhelt fölött lógó terítő himzett emberalakjaival. Hirtelen két egér surrant ki, lapos pillantásokat vetve mélyesen gyűlölt ellenségeikre, az igazak álmát alvó macskára. Az öreg közelebb húzódott a tűzhelyhez, melyben hamu alatt a parázs már az utolsókat rúgta. Megecefesedett a csend. A konyhaablak légyviszkos üvegét halvány sugarak vizsgálták, nyugovóra tért az éjszaka.

Visszacoszogott a szobába. Csak pár percre aludhatott el. Hirtelen felriadt: mintha ágyúzájt hallott volna, aztán legyintett, és felülve az ágyon, belebújt papucsába. Megkereste viharvert dőzniját, göcsörtös ujjai finoman rátaláltak a cigarettapapírosra, s a vékony dohányzálok szinte maguktól szálltak a papírba. Pillanatra felémelt benne, mintha újra a Piavénál lenne, az utolsó támadás előtt. Igaz, akkor faleveleket szívta újságpapírba tekerve.

Mire az ember begyűjtött a konyhában, az öregasszony is felébredt. Sajtárral kezében az istálló felé indult, de még melettközben visszazólt:

— Aztán igyekezzen ám ma, nehogy a lányunk előtt szegyenben maradjunk. — A férfi motyogott magában valamit. Az unokájára gondolt, aki szinte minden mozdulatában az anyjára ütött. — Aztán nek az is művész, mint amaz, ajjaj! — csendesen heherészett.

— Keverje meg már a korpát! — csörgött az öregasszony. — Mire vár, tán hogy a disznók bejönnek reggelizni? Ha megette őket, adja le a tejet!

A hidasban óriási sivalkodás kezdődött, amikor meglátták a moslékos vödörrel. Hirtelen szűrást érzett szíve körül, le kellett tennie a vödörket. Az öregasszony negyven évvel ezelőtti

Alkonyodik

arca jelent meg előtte. „Ki gondolta volna, hogy ennyi ideig együtt élünk példás családként, pedig mindketőnknek összeférhetetlen természete van.”

— Hallja? Maga megsiketült?... — Felesége hangja riasztotta fel. A süldők egymást tiporva tolongtak a moslékos válvú felé. „A hidiást is meg kéne csinálni” — ez a gondolata is továbbcsoszogott, és a következő percben már el is felejtette. Közben visszajött a felesége, adott az aprójszágnak enni, a kutya mérgében jó nagyokat vakkantott, miért kerül mindig utoljára rá a sor?

— Apus! — kezdte az asszony —, ha leadta a tejet, hazafelé várja meg a Tóth péket, és legyen egy vekni kenyeret, a boltba is bemehetne két üveg Coláért, tudja, hogy szereti a Mariska, ő úgysem iszik bort, hiszen kocsit vezet.

— Minek ekkora felfordulás? — dohogott az öreg —, most mink már azt is megértük, hogy ünnep lesz, ha a saját lányunk eljön azzal a habókós fiával.

A konyhában kezet mosott, kihozott a kamrából egy darabka kolbászt. Az asszony tejeskávéba mártogatott kenyeret evett. Fogai, akár hajszájai, lassacskán elhagyták. Az öreg ügyetlenül nyúlt a kamrában a pálinkásüvegért, meghallotta a csörgést az asszony.

— Már megint az a rohadt pálinka! Korán kezd, nem mondom! Nehogy berúgjon, mire Mariska megjön!

Nyammogva ettek. Később az öreg elindult tejeskannáival a falu másik vége felé. A dél előtt jegesedő csendjét csak nagyritkán zavarta meg egy-egy utcán elsuhanó autó benzinfüstös krákogása.

— Na, itt van minden! — dörmögött az öreg, szemei furcsán fényltek. Láttá ezt az öregasszony is, de nem szólt. Úra lépéseit, felrelepéseit a negyven esztendő alatt megszokta és megtanulta már. Közben palacsintatészta készített, azért valamit mégis adjon a lányának és az unokájának enni.

Ne maradjanak szegyenben a falu előtt.

— Már jöhetnek! — mocorgott nyugtalanul az asszony, és idegesen igazított meg egy képzeletbeli gyűrődést az asztal fehér csipkekerítőjén.

— Harapjunk valamit? — tekintett az ember az öregasszonyra. Kiment, töltött magának egy kupica pálinkát. Szalonnát ettek kenyérral, Kutyájuk az asztalhoz somfordált, részeseüljön már az ő korgó gyomra is az égi kenyérben.

— Ma temetik a Bözsi lányát, a Csendes Rozit. El kellett volna menni a temetésre — suttogta szinte magának az asszony.

— Négy óra is elmúlt. Megtettem az állatokat! — vagdosta a szót szóhoz az öregember. — Ki bírja ezeket kívárni! — Dühösen húzta fel a csizmáját, és kicammogott az udvarra.

Az alkonyat szürke takarót terített a tájra. Szél szaladgált hajlékony kukoricatáblák között, izzszigetve az éjjeli szálást kereső mezei állatok hadát.

— Eső lesz! — verte le csizmájáról a sarat az öregember. — Már nem jönnek. — Felsőhajtott.

Az öregasszony sírni kezdett. — Hát ezért dolgoztunk, ezért neveltük fel az egyetlen lányunkat, hogy még meglátogatt, ni sem képes bennünket, ezért áldoztunk rá annyi munkát, ez a hála? — szipogott halkán.

— Mint ez az este, úgy megöregedtünk — krárogott az ember, gyengéden megsimogatta felesége ráncos arcát. — Akár a fogaink, az emlékeink, a gyermekeink is elhagynak egyszer bennünket.

Cigaretta sodort magának, leült a tűzhely mellé. Felesége moslékosvödörbe öntötte az ebédnek szánt tésztát, megmosa a kezét, és magához vette a Bibliát.

Csendben feküdtek le, a kutya néhányszor megugatta a földet, az öregember néha hosszasan köhögött. Hirtelen a nap végére. Nem történt semmi. Csupán a múlt szeretett volna találkozni a jövővel.

SZELES JÓZSEF

Alma

Itt lépett be életünkben bajnok Éva!

Az Éden lett azonban otthona a kígyónak is. Ez rávette Évát a gyümölcs leszakítására, ha már leszakította — gondolta — megkóstoltatja Ádámmal. Ezek után jogos volt a büntetés: „...torcsád verítékével egyed a te kenyeredet...” Ezáltal nemcsak Ádám és Éva, mi, utódaik is nehéz munkára ítéltünk.

Időben visszavetíthető Nagy Gergely pápának az a mondása, amely szerint a festmény (művészet) arra való, hogy elmondja az írástudatlannak, amit az írás elmond az olvasni tudóknak. Ehhez tartották magukat az asszír uralkodók is. Az egykori Ninive helyén megtalálták Asszurbanipál király i. e. 600-as évek derekától származó, 30 000 agyagtáblából álló könyvtárát. Ennek egyik rajzos pecséttekercsén egy fatörzs látható, egyik oldalán egy férfi, a másikon egy női alak. A nő mögött pedig látszik a kígyó. S ami még többet mond: mind a nő, mind a férfi a fa gyümölcsét után ágaskodik. Ha a Mózes könyve nem is nevezi nevén az almát, itt már egy kis, gömbölyű valami vehető ki.

Ezt követően sokasodnak e téma képzőművészeti feldolgozásai. De már a legmagasabb szinten. Ki ne ismerné Dürer rézmetszetét, az „Ádám és Éva”-t (1504), amelyen látható miként adja a tiltott gyümölcsöt (mintha alma lenne) Éva kezébe a kígyó, amelyért Ádám is nyújtja kezét. Festményén (Éva) a gyümölcs már azonosítható az almával. Bosch híres „Paradicsom és pokol”-ján (1510) a kígyó altestű nő ugyancsak almával kísérti Ádámot. Ahhoz aztán már

semmi kétség nem fér, hogy Tintoretto (XVI. sz. közepe) „Ádám és Éva”-ján a kompozíció csomópontjában alma van. A sokkal később keletkezett Gauguin-vászonon (Honnán jövünk? Mik vagyunk? Hová megyünk? — 1897) ugyancsak almát szakít le a fáról a központban álló Ádám.

Tehát: alma!

A másik, az arany „A legszébbiknek”-feliratot viselte. Ezt dobta Érisz, a vizsaly istennője Aphrodité, Pallas Athéné és Héra istennők közé. Ezt ítélte a felkért döntnök, az Ida-hegyi pásztor és trójai királyfi Párisz (és nem Párisz!) Aphroditének, amiért Zeus és Léda lányát, Heléné, Menelausz spártai király feleségét kapta jutalmul, Heléné elrablása vezetett végül a trójai háborúhoz.

Kanyarodjunk csak vissza családottságomhoz, mármint ahhoz, hogy az édenkerti gyümölcs nem is alma volt. Azt olvastam ugyanis a Hétfői Hírek (okt. 8.): „Eva nem kínálhatta meg a Paradicsomban Ádámot almával! — erre a következtetésre jut a Stuttgartban megjelenő „Kosmos” című népszerű-tudományos folyóirat legújabb számának egyik terjedelmes cikke. Elő-Azsiában ugvari is — így a cikk — az ókori görög idők előtti években csupán apró és igen keserű alma termelt, ami egyáltalán nem csábíthatta Ádámot. Az izletes alma — írja a „Kosmos” — kimondottan közép-európai termék...”

Hát itt állok-állunk most már a legnagyobb bizonytalanságban. Mi volt hát a tiltott gyümölcs, aminek csábhatását ma is nyögjük? Mert hát az alma ebben az esetben — alma...

SZABÓ ENDRE